

Тетяна ГУЦАЛЮК,
спеціаліст вищої категорії,
старший вчитель НВК "ЗОШ I–III ст., гімназія" № 5
м. Славути Хмельницької обл.

Комплексні завдання з української мови для 2 класу

У статті "Методичні орієнтири щодо роботи за підручником "Українська мова", 2 клас" М.Вашуленко та С.Дубовик наголосили, що основна мета початкового курсу української мови полягає у формуванні комунікативної компетентності молодшого школяра. Тож, відповідно до Державного стандарту початкової загальної освіти, нової програми для 2 класу 2012–2013 н. р., рекомендацій провідних педагогів, я дібрала комплекс завдань, які доцільно додатково використовувати на уроках української мови в 2 класі, індивідуальних заняттях з метою розвитку комунікації та формування мовних знань, умінь і навичок учнів під час роботи над розділом "Звуки і букви. Склад. Наголос".

Для завдань, як і в підручнику, обрано цікаві дитячі вірші відомих українських поетів, загадки, прислів'я, що відповідають віковим особливостям другокласників.

Звуки і букви. Склад. Наголос

1. Прочитати. Визначити головних героїв вірша. У словах перших двох рядків назвати букви, вимовити звуки.

Уставати рано треба

Рано-вранці крізь віконце
Заірнуло в хату сонце.
Я збудив Марійку знову
На зарядку на ранкову.
Вже Марійка учениця –
Довго спати не годиться.
Усміхнулось сонце з неба:
Уставати рано треба!

В.Лучук

Розповісти, якого режиму потрібно дотримуватись школярам, щоб бути здоровим.

2. Прочитати. У словах матері визначити голосні та приголосні звуки.

Матусин заповіт

Раз казала мені мати:
"Можеш мов багато знати.
Кожну мову шанувати,
Та одну із мов усіх,
Щоб у серці ти зберіг".
В серці ніжну і погідну
Збережу я мову рідну!

М.Хоросницька

Дібрати близькі за значенням слова до слова *шанувати*.

3. Прочитати і відгадати загадки. У відгадках вимовити приголосні звуки.

1. У нас зимою білим цвітом сад зацвів, неначе літом.
2. Ні в огні не горить, ні у воді не тоне. 3. Скатертина біла увесь світ накрила.

Загадати свої загадки про зиму.

4. Прочитати, загадки відгадати. Відгадки виписати, підкресливши букви, якими позначаються ненаголошені голосні звуки.

1. Не сіють, не саджають – самі виростають. 2. На ніч два віконця самі зачиняються, а зі сходом сонця самі відчиняються. 3. У двох матерів по п'ятеро синів. 4. Завжди в роті, а не проковтнеш.

Розповісти, яких правил потрібно дотримуватись, щоб мати здорові зуби та гарний зір.

5. Прочитати і відгадати загадки. Відгадки записати, порівнявши в них кількість звуків і букв.

1. Привітала нас піснями із весною і живе з нами під стріхою одною. 2. В чуже гніздечко кладе яєчка, в лісі лічить літа. 3. Не мотор, а шумить, не пілот, а летить, не гадюка, а жалить.

Яке зі слів-відгадок зайве? Довести свою думку.

6. Прочитати. Виписати 2 слова з буквою *я*, побудувати їх звукову модель.

Пахне смолою ялинка зелена,
Каже бабусі маленька Олена:
"Насіння з ялинки нам стане в пригоді,
Посадимо саме таку на городі,
Бо ця деревина потрібна мені –
Цукерки на ній виростають смачні!"

Юлія Турчина

Висловити своє міркування про те, як зберегти лісову красуню перед новорічними святами.

7. Прочитати. Назвати слова з буквою *ю*. Записати слова, в яких *ю* позначає два звуки.

Юнга – юний маринист,
До малюнків має хист.
Юний юнга змалював
Сонце, море й пароплав.

Пригадайте уроки образотворчого мистецтва. Кого називають *мариністами*? Назвіть відомих вам художників-мариністів.

8. Прочитати. Виписати слова з буквою *ї*. Скільки звуків позначає буква *ї*?

Їжачок

Їжачок сердито тупа,
Поспіша додому,
На спині несе він їжу,
Листя і солому.

Поспішає він маляток
Яблучком вгостити
І на зиму тепле ліжко
Для сім'ї вмотити.

А весною прокинеться
Вся їхня рідня,
Поспішає добро людям
Робити щодня.

З. Винничук

Пригадайте уроки природознавства. Чи насправді їжачок носить на спині їжу, годує своїх малят яблучками?

9. Прочитати вірш, списати. Порівняти кількість букв і звуків у слові *дощик*.

Ходить дощик у таночку,
По травичці стриб та стриб.
Там, де тупне, –
З-під листочка
Визирає мокрий гриб.

Г. Усач

Як називають дощик, після якого з'являється багато грибів?

10. Прочитати. Кого і чому називають *плаксунцем*? Виписати слово з буквою *г*. Пояснити його значення.

Плаксунець

В шибку блиснув промінець –
з хати вийшов плаксунець.
Потягнувся, сів на ганок
і проплакав цілий ранок.
Потім вклався на траві
і ревів години дві.

А прогнали – за кушами
поливав спориш сльозами.
Плакав-плакав, не замовк,
весь до ниточки промок.
Доведеться до зорі
плаксунця сушити в дворі.

Т. Коломієць

Виписати з вірша слова, словосполучення, близькі за значенням до слова *плакав*.

11. Прочитати. Про який ранок йдеться у вірші? Слова з [дз], [дж] вимовити, визначивши в них кількість голосних і приголосних звуків.

Літній ранок

Джмелі спросоння – буц лобами,
Попадали, ревуть в траві.
І задзвонили над джмелями
Дзвінки-дзвіночки лісові.

М. Вінграновський

Поміркувати, чому саме дзвіночки отримали таку назву.

12. Прочитати. Вимовити слова із звуками [г], [дз], визначити в них кількість звуків і букв.

Гава

Кіт облизується ласо:
гава в дзьобі держить м'ясо.
Ось поклала біля себе,
а коту того і треба.
Кіт за м'ясо та й утік.
А малятам смішно стало:
гава гаву упіймала!

Грицько Бойко

Пояснити вислів *упіймати гаву*.

13. Прочитати. Яким можна назвати джмеля? Виписати слова з [дж], [дз], полічивши в них кількість звуків і букв.

Польові дзвіночки

Піднімає джміль фіранку,
Каже: – Доброго вам ранку!
Як вам, бджілко, ночувалось?
Чи дощу не почувалось?
Виглядає бджілка з хатки:
– У дзвіночку добре спатки.
Цей дзвіночок – як намет.
Тільки дощ – як кулемет.

Л. Костенко

Відшукати у вірші слова ввічливості. Доповнити своїми.

14. Прочитати. Виписати слова з м'якими приголосними, назвати букви, що їх позначають.

Виряджа до школи Осінь
Вересня-синочка:
В сорочині із колосся,
У штанях з листочків.

А. Музичук

Розповісти, які ознаки вказують на прихід осені.

15. Прочитати. Виписати слова з *щ*, вимовити їх і вказати кількість звуків і букв.

Дощик в небі так танцює,
Так радіє, аж гуде.
Плаче кошена руде –
Змокло, бідне, наче хлющ.
Ще й сміється з нього хрущ.

Миколка Микиташ

Пояснити вислів *неначе хлющ*. Дібрати слова, близькі за значенням до слова *дощ*.

16. Прочитати вірш. Слова з *йо* виписати, поділивши їх для переносу.

Йоржа впіймав на вудку Йосип,
схопив і зойкнув: ой-ой-ой!
Не знав, напевне, Йосип досі,
який колючий йоржик той.

Н. Забіла

Назвати риби, які водяться в місцевих водоймах.

17. Прочитати вірш. Який місяць названо на честь цього квітучого дерева? Виписати слова з *й*, *йо*, поділивши їх на частини для переносу.

Літо

– Липа, липа зацвіла! –
Засурмила всім бджола. –
Гей, злітайтеся, подруги,
У гайок на край села.

Т. Коломієць

18. Прочитати вірш уголос, визначивши настрій твору та темп читання. Пояснити, в чому полягає гарна звичка. Виписати слова з апострофом, пояснивши правопис.

Гарна звичка

Хомка, Хомка, хом'ячок,
посмугований бочок.
В Хомки гарна звичка є –
Хомка рано устає.
Прибирає двір і хатку
й почина робить зарядку.
Раз, два, три, чотири, п'ять.
Хоче Хомка дужим стати.

А. Камінчук

19. Прочитати. З яких слів вірша видно, що йдеться про ранню осінь? Виписати ці слова, підкресливши букви, що передають ненаголошені [е], [и].

В сизому тумані,
в сині димовій –
яблука рум'яні,
груші медові.
Линуть птичі зграї,
шелестять гаї...
Школа відчиняє
двері нам свої.

Прийдуть нас зустріти
друзі-вчителі...
принесім їм квіти
з рідної землі.

М. Рильський

20. Прочитати. Виписати з вірша слова з ненаголошеними [е], [и], підкреслити наголошені склади. Дібрати до цих слів перевірні слова.

Рукавички

Йшла лисичка до сестрички
І згубила рукавички.
Мишенятко їх знайшло
Та й додому принесло.
Вдома мама дуже вміло
Теплу шубку з них пошила.

У якій казці сталася подібна історія? Вона належить до літературних чи народних казок? Обґрунтуйте свою відповідь.

21. Прочитати прислів'я. Пояснити їх. Виписати назви птахів, поділяючи слова для переносу.

1. Ліпше горобець у жмені, ніж журавель у небі. 2. Ластівка день починає, а соловей його кінчає. 3. Де лелека водиться, там щастя водиться. 4. Дружні сороки і орла заклюють.

Які з цих птахів зимуючі, а які – перелітні? Висловити своє міркування про те, що птахам страшніше – голод чи холод?

Список використаних джерел

1. *Бойко Г.* Веселинки, вірші, скоромовки / Г. Бойко. – К. : Веселка, 2005. – 240 с.
2. *Вацуленко М. С., Дубовик С. Г.* Методичні орієнтири щодо роботи за підручником "Українська мова", 2 клас / М. С. Вацуленко, С. Г. Дубовик. – К. : Початкова школа, 201 – № 6. – С. 1–2.
3. *Вацуленко М. С., Дубовик С. Г.* – Українська мова, 2 клас: (підручн.) / М. С. Вацуленко, С. Г. Дубовик. К. : Видавничий дім "Освіта", 2012. – 160 с.
4. *Дивосвіт "Веселки"*. Антол. л-ри для дітей та юнацтва: В 3 т. – К. : Веселка, 1998. – 265 с.
5. *Забіла Н.* Веселий корабель / Н. Забіла. – К. : Веселка, 2004. – 119 с.
6. *Забіла Н.* Весела абетка / Н. Забіла. – Школа, 2012. – 16 с.
7. *Закувала зозуленька.* Антологія української народної творчості. – К. : Веселка, 2007. – 532 с.
8. *Камінчук А.* Зелені їжачки / А. Камінчук. – Тернопіль : Навчальна книга – Богдан, 2007.
9. *Коломієць Т.* Найперша стежечка / Т. Коломієць. – К. : Веселка, 2013. – 88 с.
10. *Костенко Л.* Бузиновий цар / Л. Костенко. – К. : Веселка, 1987. – 24 с.
11. *Лучук В.* Уставати рано треба / В. Лучук. – К. : Веселка, 1998. – 22 с.
12. *Навчальні програми для загальноосвітніх навчальних закладів із навчанням українською мовою. 1–4 класи.* – К. : Видавничий дім "Освіта", 2012. – 392 с.
13. *Смовська О. І.* Комплексні завдання для розвитку мовлення учнів 1–3 класів / О. І. Смовська. – К. : Рад. шк., 1984. – 118 с.